

YÖNETMELİK

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından:

HAYVANLARIN NAKİLLERİ SIRASINDA REFAHI

VE KORUNMASI YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, canlı omurgalı hayvanların yurt içindeki nakilleri sırasında korunmalarını ve hayvan refahı kurallarına uyulmasını güvence altına almak ve bu kapsamda yapılacak olan resmî kontrollerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, yurtiçinde canlı omurgalı hayvanların nakilleri sırasında hayvan refahına uygun olarak korunması için uyulması gereken usul ve esaslar ile gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlara ait nakil araçlarının taşıyacağı teknik ve sağlığa uygun asgari şartları, nakil sırasında hayvanlara refakat eden bakıcılar ile nakil araçlarının sürücülerine yeterlilik belgesi, nakil yapan nakliyecilere yetki belgesi ve hayvan naklinde kullanılan araçlara onay belgesi verilmesi veya bu belgelerin iptal edilmesi için yapılacak iş ve işlemler ile denetim ve yaptırımlarla ilgili olarak yapılacak diğer işleri kapsar.

(2) Coğrafi koşullardan dolayı mevsimsel göçer hayvancılığın yapılmasına bağlı olarak hayvanların nakliyesinin gerektiği durumlarda veya hayvanların sahibi tarafından kendi işletmelerinden 50 kilometre altındaki bir mesafe için kendi nakil araçları ile taşınmasının söz konusu olduğu durumlarda sadece 5 inci ve 56 ncı maddeler uygulanır.

(3) Bu Yönetmelik, ekonomik bir faaliyet ile bağlantılı olarak gerçekleşmeyen hayvan nakliyesi ile veteriner hekimin önerisi kapsamında doğrudan veteriner hekim muayenehane, poliklinik veya hayvan hastanesine getirilip götürülen hayvanların naklinde uygulanmaz.

(4) Bu Yönetmelik, canlı balıkları kapsamaz.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 8 inci ve 9 uncu maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Ayrılış yeri: Hayvanın, hareket saatinden önce en az 48 saat süre ile orada kalmış olması şartı ile nakil aracına ilk kez bindirildiği yeri, hayvanların ilk bindirilme yeri ile hayvan pazarı arasında kat edilen mesafenin 100 kilometrenin altında olması ya da hayvan pazarından ayrılma saatinden önce hayvanların en az 6 saat süre ile yeterli altlık malzemesi ile bağlanmadan ve su verilerek dinlendirilmesi şartı ile hayvan pazarını,

- b) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,
- c) Bakıcı: Hayvanların refahından doğrudan sorumlu olan ve yolculukta hayvanlara refakat eden kişiyi,
- ç) Çıkış noktası: 5996 sayılı Kanunun 34 üncü maddesine göre belirlenmiş hayvanların Türkiye'yi terk ettiği gümrük çıkış kapılarını ve veteriner sınır kontrol noktalarını,
- d) Dinlendirme ya da aktarma yeri: Hayvanların indirilerek ya da indirilmeden, nakil aracı değiştirdikleri herhangi bir yer veya yolculuk sırasında durulan varış yeri dışındaki herhangi bir mola yerini,
- e) Genel Müdürlük: Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünü,
- f) GPS sistemleri: Küresel, sürekli, doğru ve garantili zamanlama ve konumlandırma hizmetleri veren uydu tabanlı alt yapılar ya da bu Yönetmeliğin amacına uygun olarak eşdeğer kabul edilen hizmetleri sağlayan herhangi bir teknolojiyi,
- g) Hayvan: Balıklar hariç canlı omurgalı hayvanları,
- ğ) Hayvan refahı: Hayvanların tüm yolculuk süresince bakımı, beslenmesi, barındırılması ve nakliyesinin acı, ağrı ve eziyetten uzak, sağlıklı bir şekilde yapılmasını,
- h) Hayvan sahibi: Hayvanların mülkiyet hakkını üzerinde bulunduran gerçek veya tüzel kişiyi,
- ı) Hayvan taşıma deniz aracı: Ro-ro gemisi ve içinde hayvanların hareket ettirilebilir konteynerler içerisinde taşındığı gemiler dışında kalan, evcil atgiller ya da sığır cinsi ve koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuzgiller türlerine ait evcil hayvanların taşınması için kullanılan ya da kullanılması düşünülen bir deniz aracını,
- i) İl/ilçe müdürlüğü: İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri ile ilçe müdürlüklerini,
- j) Konteyner: Hayvanların nakli için kullanılan ancak kendi başına bir nakil aracı olmayan sandık, kasa, kafes, kutu, kap ya da diğer herhangi bir sert yapıyı,
- k) Kontrol istasyonları: Nakliyesi yapılan hayvanların dinlendirilmesi, yemlenmesi ve sulanması amacıyla en az 12 saat süreyle seyahate ara verilen yeri,
- l) Nakil aracı: Hayvan nakli için kullanılan kara, deniz, hava ve demiryolu araçlarını,
- m) Nakliye: Varış yerinde indirme işlemi tamamlanmaya dek hayvanların bir ya da birden fazla nakil aracı ile gerçekleştirilen hareketleri ve bindirme, indirme, aktarma ve dinlendirme dahil bununla ilgili işlemleri,
- n) Nakliyecisi: Kendisi veya başkası adına hayvan taşıyan herhangi bir gerçek ya da tüzel kişiyi,
- o) Organizatör: Yolculuğun bir bölümü için, en az bir taşıeron nakliyecisi tutmuş veya yolculuk için birden fazla nakliyecisi ile sözleşme yapmış ve yolculuk kütüğünde ilgili bölümleri imzalamış olan gerçek veya tüzel kişiyi,
- ö) Resmî veteriner hekim: 5996 sayılı Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında verilen görevleri Bakanlık adına yapan Bakanlık personeli veteriner hekimi,
- p) Ro-ro gemisi: Kara ya da demiryolu araçlarının bindirilmesi ve indirilmesi için gerekli olanaklara sahip deniz aracını,
- r) Sınır kontrol noktası: Sınır gümrük kapılarında yer alan gümrüklü yer ve sahalarda canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin ülkeye girişinde kontrollerinin yapıldığı yeri,

s) Terbiye edilmemiş tek tırnaklılar: Heyecan, acı ya da ıstıraba neden olmaksızın bağlanması ya da bir yular ile güdülmesi mümkün olmayan atgilleri,

ş) Tescilli tek tırnaklılar: 19/4/2011 tarihli ve 27910 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Safkan Arap ve İngiliz Atlarının Soy Kütüğü Kayıtları, İthalat ve İhracatı Hakkında Yönetmelik kapsamında soy kütüğüne kaydı yapılmış atları ve atların menşei olan ülkede bulunan ve söz konusu ırk için geçerli soy kütüğünden ve kayıtlardan sorumlu yetiştirici birliği veya diğer bir yetkili otorite ya da yarış, konkur ve dresaj atlarıyla ilgili herhangi bir uluslararası birlik veya kuruluş tarafından düzenlenmiş bir kimlik belgesiyle tanımlanmış atları,

t) Uzun yolculuk: Nakliyedeki ilk hayvanın hareket ettirildiği andan başlamak üzere 8 saatten daha uzun süren yolculuğu,

u) Varış yeri: Hayvanın nakil aracından indirildikten sonra en az 48 saat süreyle tutulduğu veya kesildiği yeri,

ü) Yetiştirici: Sürekli ya da geçici olarak, hayvanların bakımından sorumlu ya da bu tür bakımlarını yapan ve nakliyeciden dışındaki herhangi bir gerçek ya da tüzel kişiyi,

v) Yolculuk: Hayvanların ayrılış yerinden dinlendirme ya da aktarma yerinde veya herhangi bir başka ara noktada indirme, dinlendirme ve bindirme dâhil varış yerine kadar olan tüm nakliye işlemini,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Hayvan Nakline İlişkin Genel Şartlar

Genel şartlar

MADDE 5 – (1) Hayvanlar gereksiz yere yaralanacak ya da acı hissedecek biçimde nakledilmez, naklettirilmez.

(2) Yolculuk süresini asgariye indirmek ve yolculuk sırasında hayvanların ihtiyaçlarını karşılamak için önceden gerekli tüm düzenlemeler yapılır.

(3) Hayvanların sağlık şartları bakımından yolculuk yapmaya uygun durumda olması gerekir.

(4) Nakil araçları ile hayvanların nakil aracına bindirilmesi ve nakil aracından indirilmesinde kullanılan araç ve gereç; hayvanların güvenliğini sağlayacak, yaralanmalarını ve acı çekmelerini önleyecek şekilde tasarlanır, imal edilir, bakımları yapılır ve işletilir.

(5) Hayvanlarla ilgilenen personelin bu alanda eğitilmiş ya da deneyimli olması ve görevlerini gereksiz korku, yaralanma ya da acıya neden olabilecek herhangi bir şiddet ya da yöntem kullanmadan yerine getirmesi gerekir.

(6) Nakliye esnasında hayvanların refah durumları düzenli olarak kontrol edilir ve hayvanlar varış yerine gecikme olmadan ulaştırılır.

(7) Hayvanlar için cinsiyetlerine, türlerine, yaş gruplarına, canlı ağırlıklarına ve öngörülen yolculuğa uygun olarak Ek-2’de belirtilen yeterli alan ve yükseklik sağlanır.

(8) Uygun aralıklarla 45 ve 46 ncı maddeler ile Ek-1’de belirtildiği şekilde cinsiyetlerine, türlerine, yaş gruplarına ve canlı ağırlıklarına göre hayvanlara uygun kalitede ve miktarda su ve yem sağlanır ve dinlendirilme imkânı sunulur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Nakliye Sırasında Bulundurulması Gereken Belgeler ve

Hayvan Nakli Planlama Yükümlülükleri

Nakliye sırasında bulundurulması gereken belgeler

MADDE 6 – (1) Hayvanların nakilleri sırasında;

- a) Hayvanların menşeyini gösteren belge, nakil beyannamesi veya veteriner sağlık raporunun,
- b) Ayrılış yeri, tarihi ve saatinin,
- c) Planlanan varış yerinin,
- ç) Yolculuğun tahmini süresinin,

belirtildiği belgeler araçta bulundurulmadan hayvan nakledilmez.

Belge kontrolü

MADDE 7 – (1) Nakliyecisi, talep edilmesi halinde 6 ncı maddede öngörülen belgeleri il/ilçe müdürlüğüne sunar.

Hayvan nakli için planlama yükümlülükleri

MADDE 8 – (1) Nakillerde, 15 inci maddenin birinci fıkrası ya da 16 ncı maddenin birinci fıkrasına uygun olarak yetki verilmiş nakliyecilerin dışında bir kimse ile hayvan nakli sözleşmesi ve taşeronluk anlaşması yapılamaz.

(2) Organizatörler, yolculuğun farklı bölümlerinde koordinasyon yetersizliğinden dolayı hayvanların refahının tehlikeye sokulmamasını ve yolculuğun hava koşulları dikkate alınarak planlanması, yürütülmesi ve tamamlanmasını sağlar.

(3) Nakliyeciler, nakliye için sorumlu gerçek bir kişi belirler ve kendilerinin kontrolü altındaki yolculuk bölümünün planlanması, yürütülmesi ve tamamlanmasına ilişkin bilgilerin temin edilmesini sağlar.

Uzun yolculuklarda yolculuk kütüğüne uyma yükümlülüğü

MADDE 9 – (1) Nakliyecisi ve organizatörler uzun yolculuklarda, 52 nci maddede belirtilen yolculuk kütüğüne ilişkin hükümlere uyar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yetki, Sorumluluk ve Yükümlülükler

Genel müdürlük ve il/ilçe müdürlüğünün yetki ve sorumlulukları

MADDE 10 – (1) Hayvanların bu Yönetmelikte öngörülen refah koşullarına uygun teknik ve hijyenik şartlar altında nakledilmesinin sağlanması için;

a) Nakliyecilere yetki belgesi ile il müdürlüğü tarafından verilecek eğitim ve yapılacak sınav sonucunda sürücülere ve bakıcılara yeterlilik belgesi verilmesi, bu belgelerin geçerlilik sürelerinin uzatılması, iptal edilmesi ve elektronik veri tabanında kayıt altına alınması,

b) Nakillerde kullanılan araçların kayıt altına alınması, araçlarda bu Yönetmelikte öngörülen teknik ve hijyenik şartların aranması, nakil araçları onay belgesi verilmesi/iptal edilmesi/geçerlilik süresinin uzatılması,

ile ilgili işlemlerin yürütülmesinden il müdürlükleri yetkili ve sorumludur.

(2) Bakanlık, hayvan nakillerine yönelik nakliyecilerin ve nakil araçlarının kayıt altına alınması için bilgisayar destekli veri tabanının oluşturulması, il/ilçe müdürlükleri arasında bilgi akışının sağlanması, il/ilçe müdürlükleri çalışmalarının kontrolü, denetimi ile merkezi veri tabanının işletilmesi, geliştirilmesi ve işlemlerin uygulanması ile yetkili, görevli ve sorumludur.

(3) İl müdürlükleri; nakliyecileri, bu Yönetmelikte belirtilen kuralları karşılamak için gerekli personel, ekipman ve operasyonel prosedürlere ve gerektiğinde iyi uygulama kılavuzlarına sahip olduklarını kanıtlamaları koşuluyla hayvan nakli yapmak üzere yetkilendirir.

(4) İl müdürlükleri, yetki belgesi başvurusunda bulunan nakliyecilerin başvuru tarihinden önceki son üç yıl içerisinde bu Yönetmelik hükümlerinin ihlaline dair kaydı bulunmadığını teyit eder. Bu hüküm, başvuru sahibinin Bakanlığa Yönetmelikte belirtilen kuralların yeniden ihlal edilmemesi yönünde gerekli önlemlerin alındığını kanıtlaması durumunda geçerli değildir.

(5) İl müdürlükleri, sekiz saatten kısa süreli hayvan nakilleri yapacak nakliyecilerin yetki belgelerini Ek-8'de verilen örneğe uygun olarak düzenler. Bu yetki belgeleri, veriliş tarihinden itibaren beş yıl süreyle geçerlidir ve uzun yolculuklar için geçerli değildir.

Nakliyecilerin sorumluluk ve yükümlülükleri

MADDE 11 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerine göre gerçek ya da tüzel kişiler 15 inci maddenin birinci fıkrası ya da 16 ncı maddenin birinci fıkrasına uygun olarak il müdürlüğü tarafından verilmiş bir yetki olmadan nakliyecisi olarak çalışamaz. Yetki belgesinin bir sureti, hayvanlar nakledilirken il/ilçe müdürlüğüne sunulur.

(2) Nakliyeciler, 15 inci maddenin birinci fıkrası ya da uzun yolculuklar için 16 ncı maddenin birinci fıkrasında atıfta bulunulan bilgi ve belgelere ilişkin herhangi bir değişikliği, söz konusu değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren en geç 15 iş günü içinde yetki belgesini düzenleyen il müdürlüğüne bildirir.

(3) Nakliyeciler; 33 ila 51 inci maddeler ile Ek-1 ve Ek-2'de öngörülen teknik kurallara uygun olarak hayvanların nakledilmesini sağlar.

(4) Nakliyeciler, hayvanların bakılması işini 33 ila 52 nci maddeler ile Ek-1 ve Ek-2'nin ilgili hükümleri konusunda eğitim almış olan kişilere verir.

(5) Yeterlilik belgesine sahip olmayan kişiler evcil tek tırnaklılar, sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuz türlerine ait evcil hayvanların taşındığı bir karayolu aracını kullanamaz ya da burada bakıcı olarak görev alamaz. Yeterlilik belgesinin sureti, hayvanlar nakledilirken il/ilçe müdürlüğüne sunulur.

(6) Nakliyeciler, aşağıdaki durumlarda hayvan nakline bir bakıcının eşlik etmesini sağlar.

a) Hayvanların yeterli havalandırmaya sahip, planlanan yolculuk süresinin iki katına kadar yetecek yem ve devrilmeyen kaplarda su bulunan ve güvenli konteynerlerde taşınması.

b) Şoförün bakıcının görevlerini yapması.

(7) Ayrılış yeri ile varış yeri arasında en fazla 65 kilometrelik bir mesafeye kadar hayvan nakli yapan kişiler için birinci, ikinci, dördüncü ve beşinci fıkralar uygulanmaz.

(8) Nakliyeciler, talep edilmesi halinde, hayvanların taşındığı araçlar için 24 ve 28 inci maddelerin birinci fıkralarında belirtilen yetki belgelerini il/ilçe müdürlüğüne sunar.

(9) Uzun karayolu yolculuklarında, tescilli tek tırnaklılar dışında evcil tek tırnaklılar, sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuz türlerine ait evcil hayvanları taşıyan nakliyeciler, GPS sistemi kullanır. GPS sisteminden alınan kayıtlar en az üç yıl saklanır. Kayıtlar özellikle nokta kontrollerde talep edilmesi halinde denetleyenlere sunulur.

Nakil vasıtaları ile ilgili sorumluluk ve yükümlülükler

MADDE 12 – (1) 24 ve 25 inci maddelere göre onay belgesi verilen kara nakil araçları haricindeki diğer kara nakil araçları uzun yolculuklar için hayvan nakillerinde kullanılamaz.

(2) 28 inci maddeye göre onay belgesi verilen deniz nakil araçları haricindeki diğer deniz nakil araçları 10 deniz milini aşan yolculuklar için evcil tek tırnaklıların, sığır cinsi hayvanların, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuzların naklinde kullanılamaz.

(3) Birinci ve ikinci fıkralardaki hükümler evcil tek tırnaklıların, sığır cinsi hayvanların, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuzların kara veya deniz yoluyla uzun yolculuklarında kullanılan konteynerleri için de geçerlidir.

Yetiştiricilerin sorumluluk ve yükümlülükleri

MADDE 13 – (1) Ayrılış, dinlendirme, aktarma ya da varış yerindeki hayvan yetiştiricileri,

a) Nakledilen hayvanlarla ilgili olarak 33 ila 51 inci maddeler ile Ek-1 ve Ek-2'deki teknik kuralların yerine getirilmesini sağlar.

b) Yetiştiriciler, aktarma ya da varış yerine ulaşan hayvanların, yurtiçi nakillerinde uzun bir yolculuğa maruz bırakılıp bırakılmadıklarını kontrol eder. Tescilli tek tırnaklılar dışında kalan evcil tek tırnaklılar, sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuz türlerine ait evcil hayvanların uzun yolculuklarının söz konusu olduğu hallerde, yetiştiriciler 52 nci maddede öngörülen yolculuk kütüğündeki hükümlere uyar.

Hayvan pazar ve borsaları yetkililerinin sorumluluk ve yükümlülükleri

MADDE 14 – (1) Hayvan pazarlarının ve borsalarının yetkilileri;

a) Hayvanlara muamelenin 33 ila 51 inci maddeler ile Ek-1 ve Ek-2'deki teknik kurallara uygunluğunu sağlar.

b) Hayvanlarla ilgilenme görevini sadece 33 ila 51 inci maddeler ile Ek-1 ve Ek-2'de öngörülen ilgili teknik kurallar konusunda eğitim almış kişilere verir.

c) Bu Yönetmelik hükümlerinin ihlal edilmesi durumunda bildirim yapılacağı il/ilçe müdürlüğüne ihlalle ilgili ayrıntılı bilgi verir. Hayvan pazarları ile borsalarına giriş yapan kişilere bu Yönetmelik kapsamındaki görev ve yükümlülüklerini ve bunlara uymamaları halinde uygulanacak idari yaptırımları düzenli olarak bildirir.

ç) Hayvan pazarına gelenlerin bu Yönetmelik hükümlerine uymaması halinde, il/ilçe müdürlüğünün yapacağı işlemlere halel getirilmeden, uygunsuzluğu gidermek ve yeniden tekrarlanmasını önlemek için gerekli tedbirleri alır.

d) Bu maddede belirtilen hükümlerin yerine getirilmesi için gerekli iç tüzüğü oluşturur, izler ve uygular.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Nakliyeciler Yetki Belgesi, Sürücü ve Bakıcı Yeterlilik Belgesine İlişkin Şartlar

Nakliyeciler için genel şartlar

MADDE 15 – (1) İl müdürlüğü, başvuru yapan gerçek ya da tüzel kişilerin;

- a) Bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilmesine imkân verecek yeterli ve uygun personel, teçhizat ve çalışma prosedürlerine sahip olduklarını ortaya koymaları,
  - b) İşyeri merkezlerinin ya da temsilciliklerinin başvurunun yapıldığı ilin idari sınırları içerisinde bulunması,
  - c) Nakil sırasında uyulması gereken kurallar kılavuzlarını hazırlamaları,
  - ç) Son üç yıl içinde hayvanların korunması ile ilgili herhangi bir kanunun ihlalden dolayı olumsuz sicilinin olmaması,
  - d) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca verilmiş taşımacılık yetki belgesine sahip olması,
- şartları ile nakliyecilere yetki belgesi verir.

(2) İl müdürlüğü, yetki belgelerini Ek-8'deki örneğe uygun olarak düzenler. Söz konusu yetki belgeleri, veriliş tarihinden itibaren beş yıl süre ile geçerlidir. Bu belge uzun yolculuklar için geçerli değildir.

Uzun yol nakliyecilerinin yetkilendirilmesine ilişkin şartlar

MADDE 16 – (1) İl müdürlüğü, uzun yolculuk yapan nakliyecilerin başvurusu üzerine;

- a) 15 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen nakliyeciler için yetki belgelerine ilişkin şartları karşılamaları,
- b) Başvuru sahiplerinin,
  - 1) Uzun yolculuklarda görevlendirilen tüm sürücü ve bakıcılar için sürücü ve bakıcı yeterlilik belgeleri,
  - 2) Uzun yolculuklar için kullanılacak tüm karayolu nakil araçları için 25 inci maddede öngörülen biçimde geçerli onay belgeleri,
  - 3) Nakliyecilere sorumlulukları altında bulunan karayolu araçlarının hareketlerini izleyip kayıt etme ve uzun yolculuklar sırasında sürücülerle istenildiği vakit temas kurmalarına imkân veren prosedürlere ilişkin ayrıntıları,
  - 4) Acil durumlarda uygulanmak üzere geliştirilmiş acil durum planlarını,tamamlamaları koşuluyla yetki belgesi verir.
- (2) Tescilli tek tırnaklılar hariç tek tırnaklı, sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuz türlerine ait evcil hayvanların uzun yolculukta nakillerini yapan nakliyeciler, 11 inci maddenin dokuzuncu fıkrasında belirtildiği şekilde GPS hizmetlerini temin edecek eşdeğer teknoloji sistemini kullanır.

(3) İl müdürlüğü, söz konusu yetki belgelerini Ek-9'da verilen örneğe uygun olarak düzenler. Uzun yolculuk yetki belgeleri, veriliş tarihinden itibaren beş yıl süre ile tüm yolculuklar için geçerlidir.

Yetki belgesi ve yeterlik belgesi başvurularına ilişkin sınırlamalar

MADDE 17 – (1) Başvuru sahipleri yetki veya yeterlik belgesi alabilmek için sadece bir il müdürlüğüne başvuruda bulunabilir.

İl müdürlüğü tarafından nakliyeciler için yetki belgesi, sürücü ve bakıcı için yeterlilik belgesi düzenlenmesi

MADDE 18 – (1) İl müdürlüğü tarafından müracaatı uygun bulunarak değerlendirilen ve sekiz saatten kısa süreli hayvan nakli yapacak nakliyeciler için Ek-8, uzun yol nakliyecileri için Ek-9’da örneği verilen yetki belgeleri, eğitime tabi tutulduktan sonra yapılan sınavda başarılı olan sürücü ve bakıcılar için Ek-10’da örneği bulunan yeterlilik belgeleri düzenlenir.

(2) İl müdürlüğü, hayvanların nakli sırasında yapılan denetimlerde belirlenen durumlara göre 15 inci maddenin birinci fıkrası ya da uzun yolculuklar için 16 ncı maddenin birinci fıkrasına göre düzenlenmiş nakliyeciler için yetki belgesinin kapsamını kısıtlayabilir.

(3) Yetki belgelerine mükerrer olmayan bir numara verilir. Nakliyecinin diğer ülkelerde çalışmasının söz konusu olduğu durumlarda belgenin İngilizce nüshası düzenlenir.

(4) Yetki belgeleri, başta bu Yönetmelik şartlarının ihlali olmak üzere nakliyecilerin hızlı biçimde tespit edilmesine imkân verecek biçimde kayıt edilir.

(5) İl müdürlüğü yetki belgelerini elektronik bir veri tabanına kaydeder. Nakliyecinin adı ve yetki numarası, söz konusu yetki belgesi yürürlükte olduğu sürece veri tabanı isteyen kişilerin yararlanmasına açık bulundurulur. Mahremiyetin korunmasıyla ilgili mevzuata uyulması kaydı ile nakliyecilerin yetki belgelerine ilişkin diğer verilere isteyen kişilerin erişimi sağlanır.

(6) Sürücü ya da bakıcının diğer ülkelerde de faaliyette bulunmasının söz konusu olduğu durumlarda yeterlilik belgelerinin İngilizce nüshaları da hazırlanır.

(7) Yetki belgesinin kapsamı, belirli bir hayvan türünün ya da belirli hayvan türlerinin nakli ile sınırlandırılabilir.

Uzun yolculuklar öncesi il/ilçe müdürlükleri tarafından yerine getirilecek kontroller ve yolculuk kütüğü ile ilgili diğer önlemler

MADDE 19 – (1) Tek tırnaklı, sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuz türlerine ait evcil hayvanların yurtiçinde uzun yolculuklarının söz konusu olduğu hallerde, ayrılmış yerindeki il/ilçe müdürlüğü;

a) Yolculuk kütüğünde belirtilen nakliyecilerin yapacakları nakil için gerekli geçerli nakliyeciler için yetki belgelerine, kullanılacak nakil araçları için uzun yolculuklarda kullanım için düzenlenmiş geçerli onay belgelerine ve sürücüler ile bakıcılar için geçerli yeterlilik belgelerine sahip olduklarını,

b) Organizatör tarafından sunulmuş olan yolculuk kütüğünün uygulanabilir ve gerçekçi bir planlama olduğunu ve bu Yönetmeliğe uyulduğunu,

doğrulamak için gerekli kontrol ve uygulamaları yapar.

(2) Birinci fıkrada öngörülen kontrollerin sonuçlarının olumsuz olduğu durumlarda, organizatörden, bu Yönetmeliğe uyulması için uzun yolculuğa ait düzenlemelerde değişiklik yapılmasını talep eder.

(3) Birinci fıkrada öngörülen kontrollerin sonuçlarının olumlu olduğu durumlarda, il/ilçe müdürlüğü yolculuk kütüğünü mühürleyip onaylar.

(4) İl/ilçe müdürlüğü, yolculuk kütüğünde öngörülen uzun yolculuğa ilişkin ayrıntıları, varış noktası, çıkış noktası ya da kontrol noktasına mümkün olan en kısa sürede bildirir.

(5) Yolculuk kütüğünün mühürlenmesi, GPS sistemin kullanıldığı hayvan nakilleri için gerekli değildir.

Uzun yolculuğun herhangi bir aşamasında il/ilçe müdürlüğü tarafından yapılacak kontroller

MADDE 20 – (1) İl/ilçe müdürlüğü, uzun yolculuğun herhangi bir aşamasında, beyan edilen yolculuk saatlerinin gerçeğe, yolculuğun bu Yönetmelik hükümlerine ve özellikle yolculuk saatlerinin ve dinlenme sürelerinin 45 ve 46 ncı maddelerde öngörülen sınırlamalara uygunluğunu doğrulamak için, rastgele ya da hedeflenmiş kontroller yapar.

(2) Yurtiçi ve yurtdışına uzun yolculuklarda, 33 üncü maddede öngörüldüğü biçimde, hayvanların nakledilmeye uygunluğunu belirlemek için ayrılış yerindeki kontroller, öngörülen süre sınırlamaları içinde ve hayvan sağlığı kontrolleri kapsamında hayvanların nakil aracına bindirilmesinden önce yapılır.

(3) Varış yerinin kesimhane olması halinde, birinci fıkrada öngörülen kontroller 17/12/2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hayvansal Gıdaların Resmi Kontrollerine İlişkin Özel Kuralları Belirleyen Yönetmeliğin öngördüğü biçimde ve hayvan refahı kontrolü kapsamında yapılabilir.

(4) Karayolu nakil araçlarının hareketlerine ilişkin GPS sisteminden alınan kayıtlar, bu kontrollerin yerine getirilmesinde kullanılabilir.

İl/ilçe müdürlüğünün personel eğitimi ve donanımı

MADDE 21 – (1) İl/ilçe müdürlüğü, karayolu nakillerinde kullanılan kayıt donanımı ve GPS sistemi tarafından kayıt edilmiş olan verilerin kontrolünü yapacak personelinin uygun şekilde eğitilmiş ve gerekli ekipmanla donatılmış olmasını sağlar. Eğitim için ilgili kurum ya da konu uzmanlarından yararlanır.

Eğitim ve eğitim kursları

MADDE 22 – (1) İl müdürlüğü, bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak nakliyeciyi, bakıcı ve sürücüyü için eğitim kursları düzenler.

(2) Söz konusu eğitim, hayvanların nakli sırasında korunmasına ilişkin teknik ve idari hususlar ile aşağıdaki konuları içerir:

a) Hayvan nakline ilişkin genel şartlar ve nakliye sırasında bulundurulması gereken belgeler, nakil sırasında uyulması gereken teknik kurallar ve nakil araçlarına ilişkin hükümler.

b) Hayvan fizyolojisi ve özellikle su içme ve beslenme ihtiyaçları, hayvan davranışı ve stres kavramı.

c) Hayvanlara yapılacak muameleler ve uygulamaya yönelik çalışmalar.

ç) Sürücü davranışlarının nakledilen hayvanların refahı ve et kalitesine olan etkisi.

d) Hayvanların acil bakımı.

e) Hayvanlara muameleden sorumlu personelin güvenliğine ilişkin unsurlar.

Sürücü/bakıcı yeterlilik belgesi için müracaat

MADDE 23 – (1) Sürücü/Bakıcı yeterlilik belgesi almak için il müdürlüğüne yapılan başvurularda;

a) T.C. kimlik numarası beyanı,

b) Sürücü yeterlilik belgesi için başvuranların sürücü belgelerinin fotokopisi,

c) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından verilmiş sürücü mesleki yeterlik belgesi, aranır.

(2) Bu bilgi ve belgeler il müdürlüğünce incelenir. İnceleme sonucu başvurusu uygun olarak değerlendirilen adaylar il müdürlüğünce açılan kurslarda eğitime ve eğitim sonunda sınava tabi tutulur.

(3) Eğitim sonunda yapılan sınavda başarılı olanlar için il müdürlüğünce Ek-10'da örneği verilen yeterlilik belgesi düzenlenir. Yeterlilik belgesinin kapsamı belirli bir hayvan türü veya belirli hayvan türleri ile sınırlanabilir. Yurtdışında da çalışan sürücü ve bakıcılar için yeterlilik belgelerinin İngilizce nüshaları düzenlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Hayvan Naklinde Kullanılan Karayolu Nakil Araçları İçin Onay Belgesi

Müracaat ve tescil

MADDE 24 – (1) Gerçek ve tüzel kişilere ait karayolu araçlarının uzun yolculuklarda hayvan nakli yapabilmesi için araç sahibi ikamet ettiği yerdeki il müdürlüğüne bir dilekçe ile müracaat ederek aşağıdaki bilgi ve belgeleri verir.

- T.C. kimlik numarası beyanı.
- Araç ruhsatının fotokopisi.

(2) Bu bilgi ve belgeler il müdürlüğü tarafından incelenir ve müracaatı uygun bulunan uzun yolculuklar için kullanılan karayolu nakil araçlarının tasarımı veya imalatının 34 üncü maddedeki şartlara uygunluğu kontrol edilir.

İl müdürlüğü tarafından karayolu nakil araçlarına uzun yolculuklara ilişkin araç onay belgesi verilmesi

MADDE 25 – (1) İl müdürlüğü tarafından gerekli koşulları taşıyan araçlar bir raporla tespit edildikten sonra bu araçlara Ek-11'deki örneğe uygun olarak düzenlenmiş ve taşıma izin belge numarası da içeren onay belgesi verilir.

(2) Onay belgesine mükerrer olmayan bir tanımlama numarası verilir. Nakil aracının yurtdışına nakillerde kullanımının söz konusu olduğu durumlarda onay belgesinin İngilizce nüshası da hazırlanır.

(3) İl müdürlüğü, onay belgesini; bu Yönetmelik hükümlerinin ihlalinde yapılan işlemlerin de kaydedileceği, Genel Müdürlük ve il/ilçe müdürlüklerinin de hızlı bir biçimde ulaşmasına imkân verecek şekilde elektronik veri tabanına kaydeder.

Nakil araçları onay belgesinin süresi

MADDE 26 – (1) Onay belgesinin geçerlilik süresi düzenlenme tarihinden itibaren beş yıldır. Onay belgesinin süresi biten araçlar hayvan naklinde kullanılamaz. Hayvanların nakil sırasındaki refahını etkileyecek değişikliklere veya onarıma tabi tutulmuş olan nakil araçlarının onay belgesi geçerliliğini yitirir.

Onay belgesinin süresini uzatma

MADDE 27 – (1) Onay belgesinin süresi biten araç sahibi, onay belgesini aldıkları veya buldukları il müdürlüğüne müracaat ederek araçlarının kontrolünü yaptırır ve onay belgesinin süresini uzatır.

Hayvan taşıma deniz araçları onay belgesi

MADDE 28 – (1) Gerçek veya tüzel kişilerin başvurusu üzerine il müdürlüğü hayvan taşıma deniz araçlarına ilişkin imalat ve donanım hususunda 43 üncü maddeye uygunluğunun tespit edilmesi koşuluyla onay belgesi verir.

(2) Onay belgesine mükerrer olmayan bir tanımlama numarası verilir. Nakliyecinin diğer ülkelerde çalışmasının söz konusu olduğu durumlarda belgenin İngilizce nüshası da hazırlanır.

(3) İl müdürlüğü, onay belgesini 25 inci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen özelliklere uygun olarak elektronik veri tabanına kaydeder.

(4) Belgeler, düzenlenme tarihinden itibaren beş yıl süre ile geçerlidir. Hayvanların nakil sırasındaki refahını etkileyecek değişikliklere veya onarıma tabi tutulmuş olan deniz taşıtlarının onay belgesi geçerliliğini yitirir.

Hayvan naklinde kullanılan hayvan deniz araçlarının hayvanların indirilmesi ve bindirilmesi işlemleri bakımından kontrolü

MADDE 29 – (1) İl/ilçe müdürlüğü, hayvanların bindirilmesinden önce hayvan deniz araçlarını;

a) Hayvan deniz aracının, nakil edilecek hayvan sayısı ve hayvan türüne göre imal edildiğini ve buna göre donatıldığını,

b) Hayvanların kalacağı bölmelerin tasarımlarının uygun olduğunu,

c) 43 üncü maddede belirtilen donanımın çalışır durumda olduğunu,

kontrol eder.

(2) İl/ilçe müdürlüğü, hayvanların araçlara bindirilmesinden veya indirilmesinden önce ya da bu işlemler sırasında hayvanların;

a) Sağlık şartları bakımından yolculuk yapmaya uygun durumda olduğunu,

b) İndirme/bindirme işlemlerinin 38, 39, 40, 41 ve 42 nci maddelere uygun olarak yürütüldüğünü,

c) Yem ve su düzeneklerinin 44 üncü madde ve Ek-1'deki şartlara uygun olduğunu,

kontrol eder.

YEDİNCİ BÖLÜM

Kontroller ve Nakliye Sırasında Gecikme

Çıkış noktaları ve sınır kontrol noktalarında kontroller

MADDE 30 – (1) Çıkış noktalarında ya da sınır kontrol noktalarında görevli resmî veteriner hekimler;

a) Hayvanların bu Yönetmeliğe uygun olarak nakledildiklerini,

b) Nakliyecilerin, yetki belgesinin bir suretini sunduklarını,

c) Tek tırnaklı, sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuz türlerine ait evcil hayvanlar ya da kümes hayvanları taşıyan karayolu araçlarının sürücüleri ile bakıcıların yeterlilik belgesini,

ç) Hayvanların sağlık şartları bakımından yolculuk yapmaya uygun durumda olduklarını,

d) Hayvanların yolculuklarını sürdürecekleri nakliye araçlarının uygun olup olmadığını,

e) İhracatın söz konusu olduğu durumlarda, ayrılış yerinden başlayıp nihai varış yerindeki ilk indirme yerine kadar olan yolculuğun, 17/4/1975 tarihli ve 1886 sayılı Kanunla uygun bulunan Hayvanların Uluslararası Nakliyat Sırasında Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesine uygun olduğunu,

kontrol eder.

(2) Tek tırnaklı, sığır cinsi, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuz türlerine ait evcil hayvanların uzun yolculuklarında, çıkış noktaları ve kontrol noktalarındaki resmî veteriner hekimler, Ek-5'te örneği bulunan varış yeri formundaki listelenmiş olan kontrolleri yapar ve kayıtları tutar. Kontrollere ait kayıtlar ile birinci fıkradaki kontrole ilişkin kayıtların ya da çıktının bir sureti de dahil olmak üzere, çıkış veya sınır kontrol noktasındaki birim tarafından üç yıl süre ile saklanır.

(3) Resmî veteriner hekimin hayvanların yolcularına devam edecek durumda olmadıklarına karar vermesi halinde hayvanlar indirilir, su ve yem verilerek dinlendirilir.

Nakliye sırasında gecikme

MADDE 31 – (1) İl/ilçe müdürlüğü ya da çıkış veya sınır kontrol noktasındaki birim, önceden tahmin edilemeyen koşulların bu Yönetmeliğin uygulanmasını engellediği hallerde, nakliye sırasında gecikme meydana gelmesini önlemek, bu tür bir gecikmeyi asgari düzeye indirmek ya da hayvanların acı çekmesini en aza indirmek için gerekli tedbirleri alır, bu hayvanların nakline öncelik verilmesi için aktarma yerleri, çıkış noktaları ve sınır kontrol noktalarında özel düzenlemelerin yapılmasını sağlar.

(2) Hayvanların refahı ya da kamu güvenliği için gerekli olmadıkça, hiçbir hayvan nakliye sırasında alıkonulmaz.

(3) Bindirmenin tamamlanması ile hareket arasında gerekli olmadıkça hiçbir gecikme olamaz. Herhangi bir hayvan nakliyesinin iki saatten fazla bir süre ile alıkonulması gerektiği durumlarda, il/ilçe müdürlüğü ya da çıkış veya sınır kontrol noktasındaki birim, hayvanların bakımı, beslenmesi, su verilmesi, indirilmesi ve barındırılması için masrafları nakliyeciden karşılanmak üzere uygun tedbirlerin alınmasını sağlar.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yürütme ve Teknik Kurallar

Nakliyenin öngörülen şartlarda yapılmaması halinde alınacak acil tedbirler

MADDE 32 – (1) İl/ilçe müdürlüğü ya da çıkış veya sınır kontrol noktasındaki birim, bu Yönetmelik hükümlerine uyulmadığını tespit etmesi halinde, hayvanların refahını güvence altına almak için gerekli tedbirleri ya kendisi doğrudan alır ya da nakilden sorumlu kişiye aldırır.

(2) Bu tedbirlerin, hayvanların gereksiz yere ya da fazla acı çekmelerine neden olmaması ve risklerin ciddiyeti ile orantılı olması gerekir. İl/ilçe müdürlüğü ya da çıkış veya sınır kontrol noktasındaki birim, söz konusu tedbirlerin giderlerinin nakliyeciden karşılanmasını sağlar. Bu durumlarla ilgili tüm koşullar için alınacak tedbirler arasında;

a) Sürücü ya da bakıcının değiştirilmesi,

b) Hayvanların o an yaralanmalarını önlemek için nakil aracının geçici tamiri,

c) Hayvanların tamamını ya da bir bölümünü başka bir nakil aracına aktarma,

ç) Hayvanların refahına uygun olması şartıyla, hayvanların en kestirme güzergâh üzerinden hareket yerlerine geri gönderilmesi veya hayvanların en kestirme güzergâh üzerinden varış yerlerine varması için yollarına devam etmelerine müsaade edilmesi,

d) Hayvanların refahı bakımından daha uygun olanı tercih edilmek üzere, en kestirme güzergâh üzerinden gerçekleştirilmek koşuluyla, hayvanların ayrılış yerlerine geri gönderilmesi veya varış yerlerine gönderilmesi için nakillerine müsaade edilmesi,

e) Hayvanların nakil aracından indirilmesi ve sorun çözülünceye kadar, masrafları nakliyeciden karşılanmak üzere, hayvanların uygun yerde tutulması ve bakımlarının uygun şekilde yapılması,

f) Hayvanların refahını güvence altına alacak başka herhangi bir imkân olmadığı takdirde, hayvanların insancıl yöntemlerle kesilmesi ya da itlaf edilmesi,

yer alabilir.

(3) 32 nci maddenin birinci fıkrasında öngörüldüğü biçimde bu Yönetmeliğe uyulmamasından dolayı tedbir alındığı ancak nakliyenin gerekli olduğu durumlarda, il/ilçe müdürlüğü, hayvanların nakli için geçici bir yetki/yeterlilik belgesi verir. Yetki/yeterlilik belgesinde, söz konusu hayvanlar belirtilir ve bu Yönetmeliğe tam olarak uyulana kadar hayvanların naklinin gerçekleştirilebileceği koşullar tanımlanır. Bu tür yetki/yeterlilik belgesi hayvanlarla birlikte bulundurulur.

(4) İl/ilçe müdürlüğü, nakilden sorumlu kişi ile temas kurulamaması halinde ya da bu kişinin talimatlara uymaması halinde derhal ikinci fıkrada belirtilen gerekli tedbirleri alır ya da aldırır.

(5) İl/ilçe müdürlüğü tarafından alınan kararlar ile bu kararlara ilişkin gerekçeler 15 inci maddenin birinci fıkrası ya da uzun yolculuklar için 16 ncı maddenin birinci fıkrasına göre yetki belgesi verilmiş, nakliyeciden ya da onun temsilcisine ve yetki belgesini vermiş olan il müdürlüğüne en kısa süre içinde bildirilir. Gerekli olması halinde il/ilçe müdürlüğü, acil tedbirlerin alınmasında nakliyeciyeye yardımcı olur.

Nakliyesi uygun olan hayvanlar

MADDE 33 – (1) Hayvanlar yaralanmamaları ya da gereksiz yere acı çekmemeleri güvence altına alınan koşullarda nakledilir. Planlanan yolculuk için uygun durumda olmayan hiçbir hayvan nakledilemez.

(2) Yaralı olan veya fizyolojik zayıflık ya da patolojik rahatsızlık belirtileri gösteren hayvanlar özellikle;

a) Acı çekmeden kendi başlarına hareket edemiyorlarsa ya da yardım olmadan yürüyemiyorlarsa,

b) Üzerlerinde ciddi açık bir yara ya da şişlik/sarkıklık varsa,

c) Tahmini gebelik süresinin % 90'ı geçmiş gebe hayvanlar ya da nakilden önceki son hafta içinde doğum yapmış hayvanlar ise,

ç) Göbekleri tamamen iyileşmemiş yeni doğan memeli yavrular ise,

d) 100 kilometrenin altında bir mesafede taşınmadıkça, on günlükten küçük buzağular, bir haftalıktan küçük kuzular ve üç haftalıktan küçük domuz yavruları ise,

e) Yanlarında anneleri bulunmayan, sekiz haftalıktan küçük kedi ve köpek yavruları ise,

f) Boynuzları halen kadife katmanı altında kemikleşmesini sürdüren geyikler ise,

nakliye için uygun kabul edilmez.

(3) Hasta ya da yaralı hayvanlar;

a) Şüphede durumunda resmî veteriner hekim görüşü alınması kaydıyla; hastalıkları ya da yaraları hafif ise ve nakliye işlemi fazla bir acıya yol açmayacaksa,

b) Söz konusu hastalık ya da yara, bilimsel bir araştırma programı kapsamına giriyorsa ve bilimsel ve deney amaçlı hayvanların korunmasına dair mevzuatta belirtilen hayvan refahı şartlarına uygun olarak naklediliyorsa,

c) Gereksiz acı ya da kötü muamele söz konusu olmamak kaydıyla, veteriner hekim tedavisi veya teşhisi için ya da bu tür tedavi veya teşhis işlemlerinden sonra, veteriner hekim gözetimi altında naklediliyorsa,

ç) Boynuz kesme ya da kısırlaştırma gibi veteriner hekimlik işlemlerine tabi tutulmuşsa yaraları tamamıyla iyileşmiş olmak şartıyla,

nakledilebilir.

(4) Nakliye sırasında hastalanan ya da yaralanan hayvanlar diğerlerinden ayrılır ve en kısa sürede ilkyardım müdahalesi yapılır. Bu hayvanların veteriner hekim tarafından tedavi edilmeleri sağlanır ve acil olarak kesilmeleri ya da itlaf edilmeleri gerekiyorsa bu işlem, gereksiz yere acı çekmelerine yol açmayacak şekilde yapılır.

(5) Hayvanların refahını temin etmek için gerekli olmadıkça nakledilecek hayvanlara sakinleştirici verilmez. Sakinleştirici verilmesi gereken durumlarda bu tür uygulamalar veteriner hekim gözetimi altında yapılır.

(6) Laktasyon döneminde olan fakat yarılarında yavruları bulunmayan sığır cinsi ve koyun keçi türü hayvanlar 12 saati geçmeyecek aralıklarla sağılır.

(7) Yolculuk sırasında yarılarında bir bakıcı bulundurulması koşuluyla, tescilli dişi atların, yaklaşan doğumları için hayvan sağlığı ve refahı koşullarının iyileştirilmesi amacıyla ve yeni doğmuş tayların yarılarında anaları olan tescilli kısıraklar bulunmak kaydıyla gerçekleştirilen nakilleri ikinci fıkranın (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen şartlara tabi değildir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Nakil Araçları

Tüm nakil araçlarına ilişkin hükümler

MADDE 34 – (1) Nakil araçları, konteynerler ve bunların donanımı aşağıda belirtilen asgari şartları karşılayacak nitelikte olur.

a) Hayvanların yaralanmalarını ve acı çekmelerini engelleyen ve güvenliğini sağlayan.

b) Hayvanları aşırı sıcak ve soğuğa, kötü hava koşullarına ve hava koşullarındaki olumsuz değişikliklere karşı koruyan.

c) Hayvanların kaçmasını ya da araçtan düşmesini önleyen ve hareketliliğin yarattığı zorlamalara dayanabilen.

ç) Zemini, kaygan olmayan bir malzeme ile kaplanmış olan.

d) Zemin döşemesi, idrar ve dışkı sızıntısını asgariye indiren.

e) Nakliye sırasında hayvanların kontrol edilebilmesi ve bakımı için yeterli aydınlatma imkânı sağlayan.

(2) Hayvanların doğal hareketleri hiçbir şekilde kısıtlanmaksızın, doğal ayakta durma pozisyonunda iken hayvanların üzerinde yeterli havalandırma olmasını teminen, hayvanların nakil aracında içinde tutuldukları bölmelerde ve çok katlı taşıma sistemlerinde her bir katta yeterli alan oluşturulur.

(3) Yabani hayvanlar veya tek tırnaklı, sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuz türü hayvanların evcilleri dışındaki türler taşınacaksa beraberinde şu belgeler bulundurulur.

a) Hayvanların yabani, ürkek ya da tehlikeli olduğunu gösteren uyarı tabelası.

b) Besleme ve su verme işlemleri ile yerine getirilmesi gerekli herhangi bir özel bakım için yazılı talimatlar.

(4) Bölmelerin, hayvanların ağırlığına dayanacak güçte, nakil aracına montajı yapılan tertibat ise çabuk ve kolay monte edilebilecek şekilde tasarlanmış olması gerekir.

(5) 20 kg altındaki kuzular, altı aydan küçük buzağı ve dört aydan küçük taylar, 10 kg altındaki yavru domuzlar için nakli yapılan hayvan türü ve sayısı, yolculuk süresi ve hava koşullarına uygun olarak hayvanların konforunu teminen uygun yataklık malzeme ya da eşdeğer malzeme kullanılır. Bu malzeme idrar ve dışkı için yeterli düzeyde emilimini sağlayacak nitelikte olur.

(6) Deniz aracı, uçak ya da demiryolu araçlarının vagonundaki nakliyenin üç saatten fazla süreceği hallerde mürettebat ve yolcu güvenliğine ilişkin ülke yasalarına herhangi bir hanel getirmeden, araçta bulunan ve bu görevi insani ve etkin bir biçimde yapması için gerekli yeteneğe sahip bakıcı ya da sorumlu kişiye, söz konusu türleri kesme ya da itlaf etme imkânı sağlanır.

Karayolu ya da demiryolu nakliyesine ilişkin ek hükümler

MADDE 35 – (1) İçinde hayvanların nakledileceği araçlar, 38 inci maddenin birinci fıkrasına göre işaretlenmiş konteynerler içinde nakledilen hayvanlar hariç olmak üzere, canlı hayvanların bulunduğu gösterir şekilde açık ve görülür biçimde işaretlenir.

(2) Karayolu araçlarının hayvanları indirilmesi ve bindirilmesi için uygun donanım bulunur.

(3) Tren vagonları bir araya getirilirken ve demiryolu vagonlarının diğer tüm hareketleri sırasında, içinde hayvanların bulunduğu vagonların sarsılmaması için her tedbir alınır.

Ro-ro gemilerinde yapılan nakliyeyle ilişkin ek hükümler

MADDE 36 – (1) Kaptan deniz aracına bindirme yapılmadan önce ve tüm araçlar yüklendiğinde;

a) Kapalı güvertelerde, deniz aracının uygun havalandırma sistemi ile teçhiz edildiğini, arıza halinde kullanılmak üzere yedek bir güç kaynağı ve alarm sistemi ile donatılmış olduğunu,

b) Açık güvertelerde, deniz suyuna karşı uygun korumanın sağlanmış olduğunu,

c) Deniz aracına yüklenecek olan karayolu araçları ve demiryolu vagonlarının, araca güvenli bir şekilde bağlanmalarına imkân veren, yeterli sayıda tasarlanmış, konumlandırılmış ve bakımı yapılmış sabitleme noktaları ile teçhiz edildiğini,

ç) Deniz yolculuğu başlamadan önce karayolu araçları ve tren vagonlarının deniz aracının hareketi sonucu yerlerinden çıkmasını engellemek için deniz aracına sıkıca bağlandığını,

doğrulaması gerekir.

Havayolu ile nakliyeyle ilişkin ek hükümler

MADDE 37 – (1) Hayvanlar, hava kalitesi, sıcaklık ve basıncın, ancak yolculuk boyunca nakledilen hayvan türlerine uygun bir aralıkta tutulabileceği koşullar altında nakledilir.

Konteyner içinde nakliyeyle ilişkin ek hükümler

MADDE 38 – (1) İçinde hayvanların taşınacağı konteynerler açık ve gözle görülebilir bir şekilde işaretlenir, üzerlerinde içinde canlı hayvan bulunduğu hususunda yazı ile konteynerin üst kısmını gösteren bir işaret bulunur.

(2) Nakliye taşıma, indirme, bindirme gibi işlemlerde, konteynerler dik tutulur, sallama ve sarsıntılar asgariye indirilir. Konteynerler, nakliye araçlarının hareketlerinden dolayı yer değiştirmelerini önlemek için sıkıca bağlanır.

(3) 50 kilogram üzerindeki konteynerlerin, yüklenecekleri nakliye aracına güvenli biçimde bağlanabilmelerine imkân veren uygun tasarımlı, konumlu ve bakımı yapılmış bağlama noktaları ile donatılmış olması gerekir.

ONUNCU BÖLÜM

Nakliye Sırasındaki Uygulamalar

İndirme, bindirme ve hayvanlara muamele

MADDE 39 – (1) Yabani hayvan gibi belli hayvan guruplarının, planlanan yolculuktan önce nakliye atmosferine kendilerini alıştırma gereksinimlerine gereken dikkat gösterilir.

(2) Kümes hayvanları dışında, bindirme ya da indirme işlemlerinin dört saatten fazla sürdüğü durumlarda;

a) Nakil aracı dışında hayvanların bağlanmadan tutulması, beslenmesi ve sulanması için uygun tesislerin mevcut olması gerekir.

b) İşlemler yetkili bir veteriner hekim tarafından kontrol edilerek bu işlemler sırasında hayvanların refahının uygun biçimde sürdürülmesini sağlamak için özel tedbirler alınır.

Ekipman ve prosedürler

MADDE 40 – (1) Bindirme ve indirme tesisatları/araç, gereçleri ve döşemeler;

a) Hayvanların güvenliğini sağlayan, hareketleri sırasında hayvanların yaralanmasını ve ıstıabını önleyen ve heyecanlanmaları ile strese maruz kalmaları olasılığını asgariye indiren nitelikte olur. Özellikle, zemin yüzeyinin kaygan olmamasına ve hayvanların kaçmasını önlemek için yan koruma tertibatı sağlanmasına özen gösterilir.

b) Temizlenebilir ve dezenfekte edilebilir özellikte olur.

(2) Rampalar, buzağı, at ve domuzlar için yatayına %36,4'e denk gelen 20 derecelik bir açı ve koyunlar ile buzağı dışındaki sığırlar için yatayına %50'ye denk gelen 26 derece 34 dakikalık bir açıdan daha büyük bir diklikte olamaz. Eğimin yatayına %17,6'ya denk gelen 10 dereceden daha büyük bir diklikte olması halinde, rampalar üzerinde, hayvanların herhangi bir riske maruz kalmadan ya da zorluk çekmeden tırmanmalarını ve inmelerini sağlayacak ayak çıkıntıları yer alır.

(3) Kaldırma platformları ve nakil aracındaki çok katlı taşıma sistemlerinin üst katlarında, hayvanların indirme ve bindirme işlemleri sırasında düşmesini ve kaçmasını önleyecek güvenlik bariyerleri bulunur.

(4) Hayvanlarla aynı nakil araçlarında nakledilen eşyalar, hayvanların yaralanmalarına, acı ya da sıkıntı çekmelerine neden olmayacak bir şekilde yerleştirilir.

(5) Bindirme ve indirme sırasında uygun aydınlatma sağlanır.

(6) Nakil aracında içinde hayvan yüklü konteynerlerin birbiri üzerine konulması halinde aşağıda sıralanan tedbirler alınır.

a) Altta bulunan hayvanların üzerine idrar ve dışkı düşmesi engellenir ya da kümes hayvanları, tavşanlar ve kürk hayvanları söz konusu olduğunda bu durum sınırlandırılır.

b) Konteynerlerin dengesi sağlanır.

c) Havalandırma engellenemez.

Yasaklar ve uygulamalar

MADDE 41 – (1) Hayvanlara aşağıda sıralandığı şekilde muamele edilmesi yasaktır.

a) Vurma ya da tekmeleme.

b) Gereksiz yere acı çekmelerine neden olacak şekilde vücutlarının herhangi bir hassas yerine baskı uygulanması.

c) Mekanik araçlarla askıda tutulması.

ç) Kafalarından, gözlerinden, kulaklarından, boynuzlarından, kuyruklarından, yünlerinden/derilerinden tutarak kaldırılması ya da sürüklenmesi, gereksiz yere acı verecek biçimde muamele edilmesi.

d) Sivri uçları olan değnek ya da diğer aletlerin kullanılması.

e) Sevk ve idarelerinde bilerek hareketlerinin kısıtlanması.

(2) Elektrik şoku vermek için kullanılan elektrikli cihaz kullanımından mümkün ölçüde kaçınılır. Bu cihazlar sadece hareket etmemek için direnç gösteren yetişkin sığır cinsi hayvanlar ve yetişkin domuzlar için ve bunların önünde hareket edebilecekleri alan bulunması durumunda kullanılır. Şoklar bir saniyeden fazla sürmeyecek, aralarında yeterince süre bulunacak ve hayvanların arka kalça kaslarına tatbik edilecek şekilde uygulanır. Hayvanın tepkide bulunmaması halinde üst üste şok uygulanmaz.

(3) Pazar ve toplama merkezlerinde gerektiğinde hayvanların ipe bağlanması için donanım bulundurulur. Bağlanmaya alışık olmayan hayvanlar bağlanmadan tutulur. Hayvanların suya erişimine imkân sağlanır.

(4) Hayvanlar boynuzlarından ya da burun halkalarından bağlanamaz. Buzağuların ağızları kapatılamaz. Sekiz aylık olanların dışında ve evcilleştirilmemiş atlar hariç olmak üzere evcil tek tırnaklılara tasma/yular takılır. Hayvanların iki ayakları birlikte bağlanamaz. Hayvanlar bağlanacakları vakit, kullanılan halat, ip ya da diğer benzeri şeyler;

a) Normal nakliye koşulları sırasında kopmayacak kadar sağlam,

b) Gerektiğinde hayvanların yatmalarına, yeme ve içmelerine imkân verecek biçimde,

c) Boğulma ya da yaralanma tehlikesini ortadan kaldıracak biçimde ve hayvanların çabucak serbest bırakılmalarına imkân verir biçimde,

olur.

Hayvanları ayırma

MADDE 42 – (1) Hayvanlar aşağıdaki hallerde birbirlerinden ayrı olarak nakledilir ve muameleye tabii tutulur.

- a) Değişik türlerdeki hayvanlar.
- b) Önemli ölçüde farklı büyüklükte ya da yaşta olan hayvanlar.
- c) Yetişkin damızlık erkek domuz ya da aygırlar.
- ç) Cinsel yönden yetişkin erkekler ve dişiler.
- d) Boynuzlu hayvanlar ve boynuzsuz hayvanlar.
- e) Birbirine düşman olan hayvanlar.
- f) Bağlanmış ve serbest hayvanlar.

(2) Birinci fıkranın (a), (b) ve (d) bentlerindeki hayvanların uygun gruplar içinde yetiştirildiği, birbirlerine alışık oldukları, ayırmanın sıkıntıya neden olacağı ya da dişilerin yanında bunlara muhtaç yavruların bulunduğu hallerde uygulanmaz.

Nakliye

MADDE 43 – (1) Nakil sırasında hayvanlara ayrılan alanların büyüklüğü, asgari olarak, Ek-2’de hayvan türleri ve nakil araçlarına göre belirtilen rakamlara uygun olur.

(2) Yavruları ile yolculuk yapan kısırakların dışında evcil tek tırnaklılar, araç bir ro-ro gemisine yüklendiği hallerde ayrı bölmelerde nakledilir.

(3) Tek tırnaklı, hayvanların üstlerindeki katta hiçbir hayvanın bulunmadığı durumlar hariç en alt kata yüklendikleri, çok katlı araçlarda nakil edilemez. Bölmenin asgari iç yüksekliği, en uzun boylu hayvanın omuz başının yüksekliğinden en az 75 cm daha yüksek olur.

(4) Ehlileştirilmemiş tek tırnaklılar, dörtten fazla gruplar halinde nakledilemez.

(5) 41 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları ile 42 nci maddenin birinci ve ikinci fıkraları, nakil araçları için söz konusu durumların zorunlu kıldığı gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra uygulanır.

(6) Özellikle nakledilecek hayvan sayısı ve türü ile yolculuk sırasında beklenen hava koşulları dikkate alınarak hayvanların ihtiyaçlarının tamamen karşılanmasını sağlamak için yeterli havalandırma sağlanır ve konteynerler, birbirlerinin havalandırılmasını engellemeyecek biçimde yerleştirilir.

(7) Nakliye sırasında, hayvanlara, uygun aralıklarla ve özellikle 44 ve 45 inci maddelerde belirtildiği şekilde, tür ve yaşlarına uygun biçimde su, yem ve dinlenme imkânı sağlanır. Aksi belirtilmedikçe, memeliler ve kuşlar, en az 24 saatte bir beslenir ve bunlara en az 12 saatte bir su verilir. Su ve yemin, iyi kalitede olması gerekir ve bunlar hayvanlara kirliliği en düşük seviyeye çekecek biçimde sunulur. Hayvanların yeni beslenme ve su içme biçimlerine alışma ihtiyaçlarına gereken dikkat gösterilir.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Hayvan Deniz Araçları Ya Da Deniz Konteyneri Taşıyan Deniz Araçlarına

İlişkin Ek Hükümler

Hayvan nakillerinde kullanılan deniz araçlarına ilişkin yapım ve donanım koşulları

MADDE 44 – (1) Kumes rayları ve güverte güçlerinin, nakledilen hayvanlara uygun olması gerekir. Kumes rayları ve güverte güç hesaplamalarının, yetkili makam tarafından onaylanmış bir tasnif kurumu tarafından hayvan deniz aracının yapımı ya da dönüşümü sırasında doğrulanması gerekir.

(2) Hayvan nakillerinde kullanılan deniz araçları, hayvanların nakil edilecekleri bölmelerdeki havayı değiştirmeye yetecek cebri bir havalandırma sistemi ile teçhiz edilir. Bu havalandırma sistemi,

a) Bölme tamamen kapalı ise ve açık yükseklik 2.30 metreden az ya da bu mesafeye eşit ise saatte 40 hava değişikliği,

b) Bölme tamamen kapalı ve açık yükseklik 2.30 metrenin üzerinde ise saatte 30 hava değişikliği,

c) Bölme kısmen kapalı ise bölme hacminin % 75'ini değiştirme,

kapasitesine sahip olur.

(3) Taze su depolama ya da üretim kapasitesi, planlanan yolculukların azami süresi de dahil, nakledilecek hayvanların azami sayısı ve türü dikkate alınarak 49 uncu maddede öngörülen su ihtiyacını karşılayacak şekilde olur.

(4) Taze su sisteminin, her hayvan bölgesinde sürekli taze su sağlayacak özellikte olması ve tüm hayvanların taze suya kolay ve sürekli ulaşabilmelerini sağlamak için yeterli düzeneklerin mevcut olması gerekir. Ana pompa sisteminin arızalanması halinde su teminini sağlamak için yedek pompa donanımı sağlanır.

(5) Drenaj sisteminin, tüm koşullar altında kümes/kafes/etrafı çevrili tertibat ve güvertelerden gelen sıvıların drenajını yapacak kapasitede olması gerekir. Dren boruları ve kanallarının, sıvıları kuyu ya da tank içinde toplanması ve burada lağım suyu, pompa ya da püskürtgeçler vasıtası ile boşaltılması zorunludur. Ana pompalama sisteminin arızalanması halinde drenaj sağlamak için kullanılmak üzere yedek pompalama donanımı sağlanır.

(6) Hayvan barındırma alanları, geçiş yolları ve hayvan barınaklarına giden rampalar için yeterli aydınlatma sağlanır. Ana elektrik tesisatında arıza meydana gelmesi halinde devreye girecek acil aydınlatma temin edilir. Bakıcının hayvanları gerektiğinde kontrol etmesi ve bakımlarını yapabilmesi için yeterli kapasitede portatif aydınlatma sağlanır.

(7) Tüm hayvan barınma yerlerinde yangın sistemi kurulur ve hayvan barınma alanları içindeki yangın donanımı, yangından korunma, yangın tespiti ve yangın söndürme çalışmaları hususunda Uluslararası Denizde Can Emniyeti Uluslararası Sözleşmesi (SOLAS) standartlarının taraf olunan koşullarına uygun olur.

(8) Hayvanlara ilişkin şu sistemler, dümen kısmında bir izleme, kontrol ve alarm sistemi ile teçhiz edilir.

a) Havalandırma.

b) Taze su temini ve drenaj.

c) Aydınlatma.

ç) Gerektiğinde taze su üretimi.

(9) Hayvan deniz aracındaki normal çalışma koşulları altında ikinci, dördüncü, beşinci, altıncı fıkralarda bahsi geçen hayvan sistemleri için sürekli olarak güç verilmesi için bir ana güç kaynağının kâfi olması gerekir. Kesintisiz üç günlük bir süre için ana güç kaynağının yerine geçmek üzere ikincil bir güç kaynağı bulundurulur.

Hayvan nakillerinde kullanılan deniz araçları ya da deniz konteynerleri taşıyan deniz araçlarında yem ve su temini

MADDE 45 – (1) 24 saati aşan yolculuklarda, evcil tektırnaklılar ile büyükbaş ve küçükbaş hayvan ile domuz nakleden deniz araçları ya da deniz konteynerleri taşıyan deniz araçlarında, planlanan yolculuk için Ek-1'deki Tablo 1'de öngörülen asgari günlük yem ve su ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli yem ve su ve yeterli altlığa ilaveten, hangisi daha uzun süre yeterli olacak ise, %25 oranında veya üç günlük yedek altlık, yem ve su bulundurulur.

(2) Kaba yemin yerini konsantre yem ve konsantre yemin yerini kaba yem alabilir. Ancak, belli hayvan kategorilerinin metabolik ihtiyaçları doğrultusunda beslenme değişikliğine alışmalarının sağlanması hususuna gereken dikkat gösterilir.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Su Verme ve Besleme Aralıkları, Yolculuk Saatleri ve

Dinlenme Süreleri

Evcil tek tırnaklılar, sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuz türlerine ait evcil hayvanlar

MADDE 46 – (1) Bu bölümde öngörülen şartlar, hava yolu ile yapılan nakliyeler hariç tescilli tek tırnaklılar dışındaki evcil tek tırnaklılar, sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar ile domuz türlerine ait evcil hayvanların hareketleri için uygulanır.

(2) Birinci fıkrada bahsi geçen türlerin yolculuklarının uzunluğu, sekiz saati geçemez.

(3) İkinci fıkrada belirtilen azami yolculuk süresi, on üçüncü bölümdeki ek şartlar yerine getirildiği takdirde uzatılabilir.

(4) Hayvanların karayolu araçları ile naklinde, üçüncü fıkrada belirtilen hususlar karşılanmak şartı ile su verme ve besleme aralıkları, yolculuk saatleri ve dinlenme süreleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Sütle beslenmeye devam eden süttan kesilmemiş buzağı, kuzu, oğlak ve taylar ile süttan kesilmemiş domuz yavrularının dokuz saatlik bir yolculuktan sonra, kendilerine özellikle sıvı ve gerektiğinde de yem verilmesine yetecek şekilde en az bir saat süre ile dinlendirilmesi gerekir. Bu dinlenme süresinden sonra, 9 saat daha taşınabilirler.

b) Domuzlar en fazla 24 saat süre ile taşınabilirler. Yolculuk sırasında suya sürekli erişimleri sağlanır.

c) Evcil tektırnaklılar, en fazla 24 saat süre ile taşınabilirler. Yolculuk sırasında her sekiz saatte bir sıvı ve gerektiğinde yem verilir.

ç) Birinci fıkrada geçen türlere ait diğer tüm hayvanların, on dört saatlik bir yolculuktan sonra, kendilerine sıvı ve gerektiğinde de yem verilmesine yetecek şekilde en az bir saat süre ile dinlendirilmesi gerekir. Bu dinlenme süresinden sonra, 14 saat daha taşınabilirler.

(5) Öngörülen yolculuk süresinin bitiminde, hayvanların nakil aracından indirilmesi, yem ve su verilmesi ve en az 24 saat süre ile dinlendirilmesi gerekir.

(6) Deniz yolu ile taşımada;

a) Yolculuk süreleri ve dinlenme süreleri dışında üçüncü ve dördüncü fıkralarda öngörülen şartlar yerine getirilmedikçe, azami yolculuk süresinin sekiz saati geçmesi halinde hayvanlar denizyolu ile taşınmaz.

b) Ülkenin iki coğrafi noktası arasında, hayvanlar indirilmeksizin deniz araçlarına yüklenen nakil araçları vasıtası ile düzenli ve doğrudan bir hat üzerinden denizyolu ile gerçekleştirilen nakillerde, denizdeki yolculuk süresi, yolculuk ikinci ve dördüncü fıkra kapsamındaki genel plana dahil edilebilecek bir nitelikte olmadıkça, hayvanların, deniz aracından indirildikten sonra varış limanında ya da varış limanının hemen yakınındaki bir yerde 12 saat dinlendirilmesi gerekir.

(7) Hayvanların menfaatine yönelik olarak, üçüncü ve dördüncü fıkralardaki yolculuk süreleri, varış yerinin yakınlığı göz önünde tutularak iki saat uzatılabilir.

Diğer türler

MADDE 47 – (1) Kümes hayvanları, evcil kuşlar ve evcil tavşanların yeterli miktarda uygun yem ve suya ulaşabilmesi şartıyla;

a) Bindirme ve indirme süresi hariç 12 saate kadar,

b) Yumurtadan çıktıktan sonraki 72 saat içinde tamamlanması kaydı ile tüm kanatlı hayvan civcivler, 24 saatten daha az süre ile yolculuk yapabilir.

(2) Taşınan köpek ve kedilere 24 saati geçmeyecek aralıklarla yem ve sekiz saati geçmeyecek aralıklarla su verilir. Besleme ve su verme ile ilgili açık yazılı talimatlar verilmiş olur.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda bahsi geçenlerin dışındaki diğer türler, besleme ve su verme hususundaki yazılı talimatlara uygun olarak ve gerekli herhangi bir özel bakım göz önünde tutularak taşınır.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Evcil Tektırnaklılar ile Sığır Cinsi Hayvanlar, Koyun ve Keçi Türü Hayvanlar ile

Domuz Türlerine Ait Evcil Hayvanları Kapsayan Uzun Yolculuklara

İlişkin Ek Hükümler

Uzun yolculuklara ilişkin hükümler

MADDE 48 – (1) Nakil aracı, açık renkte bir çatı ile donatılır ve uygun biçimde izole edilir.

(2) Nakledilen türlere, hayvan sayısına, yolculuk süresine ve hava koşullarına uygun biçimde hayvanların rahatını güvence altına alan uygun altlık malzeme ya da eşdeğer malzeme sağlanır. Bu malzeme idrar ve dışkının yeterince emilmesini sağlayan özellikte olur.

(3) Nakil aracında, söz konusu yolculuk sırasında hayvanların beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli miktarda uygun yem bulunur. Yem toz, yakıt, egzoz gazı ve hayvan idrarı ve dışkı gibi kirletici maddeler ve hava koşullarından koruyacak şekilde olur.

(4) Hayvanların beslenmesi için özel beslenme donanımının kullanıldığı durumlarda, bu donanım nakil aracında bulundurulur.

(5) Dördüncü fıkrada belirtilen besleme donanımının kullanıldığı durumlarda, söz konusu donanımın ters dönmesini ve devrilmesini engellemek için gerektiğinde nakil aracına bağlanacak biçimde tasarlanır. Nakil aracı hareket halindeyken ve donanımın kullanılmadığı zamanlarda, bu donanım hayvanlardan ayrı bir yerde muhafaza edilir.

(6) Yavruları ile seyahat eden atlar hariç tek tırnaklılar ayrı bölmeler içinde nakledilir.

(7) Nakil aracının, ayrı bölmeler oluşturulabilmesi için, tüm hayvanlara suya serbest erişim olanağı sağlanmak koşuluyla, bölme duvarları ile donatılmış olması gerekir.

(8) Bölme duvarları, bölme ebadının, özel ihtiyaçlara ve hayvanların tür, büyüklük ve sayısına göre ayarlanabilmesini teminen farklı pozisyonlarda yerleştirilebilecek şekilde tasarlanmış olur.

(9) Annelerinin refakatinde oldukları hallerin dışında,

a) Tescilli tek tırnaklılar hariç, evcil tek tırnaklıların dört aydan büyük olması,

b) Buzağuların on dört günden büyük olması,

c) Domuzların 10 kilogramdan ağır olması,

koşuluyla yolculuklara izin verilir.

(10) Terbiye edilmemiş atların, uzun yolculuk yaparak nakledilmesine izin verilmez.

Karayolu, demiryolu ya da deniz konteynerleri ile nakliyyede su temini

MADDE 49 – (1) Nakil aracı ile deniz konteynerleri, her bir hayvanın suya erişimini teminen, gerektiğinde bakımının yolculuk sırasında hayvanlara anında su vermesini mümkün kılan bir su sistemi ile donatılır.

(2) Su sistemi, çalışır durumda ve nakil aracındayken su verilecek hayvan türlerine uygun biçimde tasarlanmış ve yerleştirilmiş olur.

(3) Her bir nakil aracı için su tanklarının kapasitesi, aracın azami taşıma kapasitesinin en az % 1,5'ine eşit olur. Su tankları, her yolculuktan sonra boşaltılıp temizlenecek biçimde tasarlanır ve su seviyesinin kontrol edilmesine imkân veren bir sistem ile donatılmış olur. Bu sistemin, bölmeler içindeki suluklara bağlı ve çalışır durumda olması gerekir.

(4) Üçüncü fıkrada belirtilen şartlar, yalnızca deniz nakil araçlarında kullanılan ve deniz nakil aracının su tanklarından su temin eden deniz konteynerleri için aranmaz.

Karayolu nakil araçlarında havalandırma ve ısının izlenmesi

MADDE 50 – (1) Karayolu nakil aracında bulunan havalandırma sistemleri, yolculuğun herhangi bir anında, nakil aracı hareket halinde olsun ya da olmasın, nakil aracı içerisindeki ısının, hava sıcaklığına göre $\pm 5^{\circ}\text{C}$ tolerans payıyla, tüm hayvanlar için 5°C ila 30°C aralığında korunmasını sağlayacak biçimde tasarlanmış, imal edilmiş ve bakımı yapılmış olur.

(2) Havalandırma sistemi, nominal kapasitesi, taşıma kapasitesinin $60 \text{ m}^3/\text{h}/\text{KN}$ düzeyinde olan asgari hava akışıyla eşit dağılım sağlayacak ve aracın motorundan bağımsız olarak en az 4 saat çalışabilecek kapasitede olur.

(3) Nakil aracı, bir ısı izleme sistemi ve ısı verilerini kaydedecek araçlarla donatılmış olur. Sensörler, tasarım özelliklerine bağlı olarak, kamyonun kötü iklim koşullarına maruz kalma ihtimali en yüksek olan kısımlarına yerleştirilmiş olur. Bu şekilde elde edilen ısı kayıtları tarihlendirilir ve talep edilmesi halinde yetkili makama sunulur.

(4) Karayolu nakil aracı, hayvanların bulunduğu bölmelerdeki ısı azami veya asgari düzeye ulaştığında sürücüyü ikaz edecek bir uyarı sistemi ile donatılmış olur.

GPS sistemi

MADDE 51 – (1) Hayvan nakliyesi için ilk defa trafiğe çıkan nakliye araçları ve halihazırda kullanılan nakliye araçları için Ek-6’da belirtilen yolculuk kütüğüne eşdeğer biçimde kayıt yapılmasına, bilgi sağlanmasına, ayrıca bindirme kapağının açılması ve kapanmasına ilişkin bilgi alınmasına imkân veren uygun bir GPS sistemi ile donatılır.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yolculuk Kütüğü

Yolculuk kütüğünün farklı bölümlerinin doldurulması ve saklanması

MADDE 52 – (1) Uzun yolculuk planlayan kişiler, Ek-3, Ek-4, Ek-5, Ek-6 ve Ek-7’de örnekleri verilen yolculuk kütüğünün sayfalarını tanzim eder, kaşeler, imzalar ve birbirine ekler.

(2) Yolculuk kütüğü şu kısımlardan oluşur.

a) Planlama.

b) Ayrılış yeri.

c) Varış yeri.

ç) Nakliyeciyi beyanı.

d) Aykırı durum raporu.

(3) Organizatörün yapması gereken iş ve işlemler aşağıda belirtilmiştir.

a) Her bir yolculuk kütüğünü ayrı bir numara ile tanımlar.

b) Veteriner sağlık raporu numarası hariç eksiksiz bir biçimde doldurulmuş olan yolculuk kütüğü planlama formunun imzalanmış bir nüshasını, kalkış saatinden önceki iki gün içinde kalkış yerindeki il/ilçe müdürlüğüne teslim eder.

c) 19 uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında, Genel Müdürlük ve il/ilçe müdürlüğü tarafından verilmiş olan her tür talimata uyar.

ç) Yolculuk kütüğünün 19 uncu maddeye uygun olarak mühürlenmiş olmasını sağlar.

d) Varış yerine ya da başka bir ülkeye ihracatın söz konusu olduğu durumlarda en azından çıkış noktası olarak belirlenmiş gümrük kapılarına ya da veteriner sınır kontrol noktalarına ulaşıncaya kadar yolculuk kütüğünün yolculuk sırasında hayvanların beraberinde bulundurulmasını sağlar.

(4) Ayrılış yerindeki yetiştiriciler ile varış yerindeki yetiştiriciler yolculuk kütüğünün ilgili bölümlerini doldurup imzalar. Yetiştiriciler, bu Yönetmeliğin hükümlerinin yerine getirilmesine dair herhangi bir çekincelerinin olması durumunda Ek-7’de örneği bulunan aykırı durum raporunu doldurarak en kısa süre içinde il/ilçe müdürlüğüne bildirimde bulunur.

(5) Varış yerindeki yetiştiriciler, Ek-6’daki nakliyeciyi beyanı formu hariç, yolculuk kütüğünü, varış yerine varma tarihinden itibaren en az üç yıl süre ile saklar.

(6) Nakliyeciyi, yolculuk tamamlandığında Ek-6’da örneği bulunan nakliyeciyi beyanı formunu doldurur ve imzalar.

(7) Hayvanların başka bir ülkeye ihraç edilmesi halinde, nakliyeciler, yolculuk kütüğünü, çıkış noktası olarak belirlenmiş gümrük kapısında görevli resmî veteriner hekime teslim eder.

(8) Ek-5'te örneği bulunan varış yeri formunda adı bulunan nakliyeciyi, onaylı yolculuk kütüğünün bir kopyasını saklar.

(9) Yolculuk kütüğündeki belgeler, doldurulduktan sonraki bir ay içinde, nakliyeciyi yetki belgesini düzenlemiş olan il müdürlüğüne ve talep edilmesi halinde ayrılış yerindeki il/ilçe müdürlüğüne sunulur. Bu belgeler nakliyeciyi tarafından kontrol tarihinden itibaren en az üç yıl süreyle saklanır.

(10) Yolculuk kütüğündeki belgeler, araçlarda GPS sistemi kullanılmıyor ise, yolculuğun tamamlanmasından sonra bir ay içinde ayrılış yerindeki yetkili makama iade edilir. Araçların GPS sistemi olduğunda, GPS sistemindeki kayıtlar yolculuk kütüğü olarak sunulur.

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

İdari Yaptırımlar

Hayvan hareketlerinin kısıtlanması

MADDE 53 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerine göre onay belgesi olmayan araçların ya da yeterlilik belgesi olmayan sürücü ve bakıcıların hayvanları nakletmesine izin verilmez; nakledilecek hayvanlar için veteriner sağlık raporu düzenlenmez.

İdari yaptırımlar

MADDE 54 – (1) Görevliler veya resmî veteriner hekimler tarafından yapılan denetimlerde bu Yönetmelik hükümlerine uyulmadığının tespiti, görülen aksaklıkların verilen süre içinde giderilmemesi, eksikliklerin ve ihlallerin devam etmesi durumunda nakil yapan gerçek ve tüzel kişilere 5996 sayılı Kanununun 36 ncı maddesine göre işlem yapılır.

İhlaller ve ihlallerin bildirilmesi

MADDE 55 – (1) Bu Yönetmeliğin ihlal edilmesi halinde, il/ilçe müdürlüğü, bu maddedeki tedbirleri alır.

(2) İl/ilçe müdürlüğü, herhangi bir, nakliyecinin, aracın veya sürücünün bu Yönetmelik hükümlerine uymadığını tespit etmesi durumunda; yetki/yeterlilik/onay belgesini düzenlemiş il müdürlüğüne bildirir. Bu tür tebligatın ekinde yolculuk ile ilgili her tür veri ve belgeler bulunur.

(3) Varış yerindeki il/ilçe müdürlüğü, yolculuğun bu Yönetmeliğe uygun olarak yapılmadığını tespit etmesi halinde, bu durumu derhal ayrılış yerindeki il/ilçe müdürlüğüne bildirir. Bu tür tebligatın ekinde yolculuk ile ilgili her tür veri ve belgeler bulunur.

(4) İl/ilçe müdürlüğü, bir nakliyecinin bu Yönetmeliğin hükümlerine uymadığını ya da bir nakil aracının yine bu Yönetmeliği ihlal ettiğini tespit etmesi halinde ya da il/ilçe müdürlüğünden tebligat alması halinde, aşağıdakilerden birini uygular;

a) Nakliyeciyi, tespit edilen ihlalin giderilmesi ve tekrar etmemesi için gerekli tedbirleri aldırır.

b) Hayvanların yüklenmesi sırasında özellikle bir veteriner hekim bulunmasını isteyerek, söz konusu nakliyeciyi ek kontrollere tabi tutar,

c) Nakliyecinin yetki belgesini ya da nakil aracının onay belgesini askıya alır ya da iptal eder.

(5) İl/ilçe müdürlüğü, yeterlilik belgesine sahip bir sürücü ya da bakıcının bu Yönetmeliği ihlal etmesi durumunda, sürücü ya da bakıcının, hayvanların bu Yönetmeliğe uygun olarak nakli için yeterli bilgi ya da bilince sahip olmadığını tespit edilmesi halinde, bu kişinin yeterlilik belgesini geri alır.

(6) Nakliyecisi ve nakil aracının bu Yönetmeliğin üst üste ihlal edilmesi halinde, yardımlaşma ve bilgi alışverişi ile sunulan tüm imkânlardan hiçbir sonuç alınmamış olması kaydı ile, il/ilçe müdürlüğü geçici olarak nakilden men için Genel Müdürlüğe bildirir.

(7) Nakliyecisi ve nakil aracının hayvan nakillerinde bu Yönetmelik kurallarına uymaması ve belgelerinin men edilmesi halinde bu bilgi veri tabanına işlenir ve nakil için tekrar belge verilmez.

ONALTINCI BÖLÜM

Kontroller ve Raporlar

İl/ilçe müdürlükleri tarafından yapılacak kontroller ve hazırlanacak yıllık raporlar

MADDE 56 – (1) İl/ilçe müdürlüğü, bu Yönetmeliğin şartlarının yerine getirildiğini, hayvanlar, nakil araçları ve bunların beraberindeki belgeleri inceler ve kontrol eder.

(2) Uygulanacak kontrol sayısının bir yıl önceki nakil sayısının en az %5'i kadar olması gerekir.

(3) Kontroller, hayvan sağlığı veya diğer amaçlarla yapılan kontrollerle birlikte gerçekleştirilebilir.

(4) Düzenlenen kontrollerde bu Yönetmelik hükümlerinin karşılanmadığı tespit edilirse, belirtilen asgari kontrol oranı artırılır.

Kontrol edilecek taşıma araçlarının seçimi

MADDE 57 – (1) İl/ilçe müdürlüğü tarafından kontrol edilecek nakil araçlarının seçimi bir risk analizi temelinde yapılır.

Risk analizi

MADDE 58 – (1) Her bir nakil aracı için hazırlanacak risk analizinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır.

a) Nakil aracının teknik ve hijyen kurallarına uyup uymadığı.

b) Hayvan nakilleri sırasında hayvanların korunması için uyulması gereken usul ve esaslara uyulup uyulmadığı.

c) Nakliye süresince bulunması gereken belgelerin olup olmadığı.

ç) Bakanlığın belirlediği diğer kriterler.

Rapor hazırlanması

MADDE 59 – (1) Hayvan nakilleri sırasında düzenlenen her bir kontrol sonucunda kontrolleri uygulayan kişi, kontrollerin sonuçlarını, olumsuz bulguları, kontrollerin nedenlerini ve kontroller sırasında bulunan şahısları belirten bir rapor hazırlar. Hazırlanan rapor, bakıcı/sürücüye de imzalatılır ve bir kopyası bakıcı/sürücüye verilir.

Yıllık raporlar

MADDE 60 – (1) İl müdürlükleri il düzeyinde yıllık bir rapor hazırlar ve her yıl Mayıs ayının son haftasından önce Bakanlığa gönderir. Bu rapor önceki yıla ilgili olarak aşağıdaki bilgileri ihtiva eder.

- a) İl içinde onay verilen araçların sayısı.
- b) 56 ncı madde gereğince uygulanan kontrollerin sayısı.
- c) Kontrol edilen araçların sayısı.
- ç) Tespit edilen uygunsuzluklar.
- d) Uygunsuzluk tespit edilmesi halinde bu Yönetmelik gereğince uygulanan yaptırımlar.

Ülkesel yıllık raporlar

MADDE 61 – (1) Bakanlık tarafından, illerden gelen raporlar doğrultusunda her yıl Temmuz ayının son haftasından önce bir önceki yıl gerçekleştirilen kontroller sonucu il müdürlükleri tarafından düzenlenerek Bakanlığa gönderilen raporlardan elde edilen bilgiler doğrultusunda yıllık ülkesel bir rapor hazırlanır.

- (2) Yıllık ülkesel rapor, yapılan kontrollerde belirlenen ana aksaklıkların bir analizini içerir.

ONYEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

GPS sistemi ile ilgili geçiş süreci

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 51 inci maddede öngörülen GPS sistemi donatımı en geç 31/12/2015 tarihine kadar yapılır.

Yürürlük

MADDE 62 – (1) Bu Yönetmeliğin;

- a) Üçüncü, beşinci, altıncı, yedinci, dokuzuncu, onüçüncü, ondördüncü, onbeşinci ve onaltıncı bölümleri ile 10 uncu, 11 inci, 12 nci, 13 üncü ve 32 nci maddeleri 31/12/2013 tarihinde,
- b) Diğer maddeleri 13/12/2011 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 63 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yürütür.